



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Εισαγωγή στην Ψυχολογία

Ενότητα 7: Μάθηση & Συμπεριφορισμός

Διδάσκουσα: Ειρήνη Σκοπελίτη

*Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην
Προσχολική Ηλικία*



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- **Παρουσίαση των βασικότερων προσεγγίσεων του Συμπεριφορισμού για τη μάθηση**



Περιεχόμενα ενότητας

- Έννοιες, Όροι και Είδη μάθησης
- Μάθηση και Συμπεριφορισμός
 - Κλασική εξαρτημένη μάθηση
 - Συντελεστική εξαρτημένη μάθηση
 - Λειτουργική εξαρτημένη μάθηση
- Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Συμπεριφοριστικών Θεωριών
- Εφαρμογές των Συμπεριφοριστικών Θεωριών
 - Ο Συμπεριφορισμός στην Εκπαίδευση



Έννοιες & Όροι

- **Μάθηση: Οποιαδήποτε μακράς διάρκειας αλλαγή στη συμπεριφορά που οφείλεται στην εμπειρία**
- **Ο όρος μάθηση χρησιμοποιείται εν συντομία για να περιγράψει ένα σύνολο από διαφορετικές τεχνικές, διαδικασίες και αποτελέσματα που αλλάζουν τη συμπεριφορά ενός οργανισμού.**
- **Οι ψυχολόγοι της μάθησης έχουν προσδιορίσει και μελετήσει περισσότερα από 40 είδη μάθησης.**
- **Όμως υπάρχουν βασικές αρχές-έννοιες κοινές για όλα τα είδη:**
 - **Η μάθηση προέρχεται από την εμπειρία**
 - **Η μάθηση προκαλεί αλλαγές-μεταβολές στον οργανισμό**
 - **Αυτές οι αλλαγές-μεταβολές είναι σχετικά μόνιμες**



Είδη μάθησης

- **Η μάθηση μπορεί να είναι συνειδητή και εσκεμμένη (ρητή) ή ασυνείδητη (άρρητη).**
- **Συνειδητή: η απομνημόνευση πληροφοριών για επιτυχή εξέταση μαθήματος είναι μία συνειδητή και εσκεμμένη δραστηριότητα που περιλαμβάνει επίγνωση της διαδικασίας μάθησης καθώς αυτή συντελείται**
- **Ασυνείδητη: η εκμάθηση της γραμματικής είναι μία άρρητη διαδικασία μάθησης γιατί δεν περιλαμβάνει επίγνωση της διαδικασίας μάθησης**
- **Είδη μάθησης που ξεκινούν συνειδητές και γίνονται ασυνείδητες: Εκμάθηση οδήγησης στην αρχή είναι συνειδητή, γιατί δίνουμε προσοχή σε όλες τις κινήσεις μας. Με την πάροδο του χρόνου οι κινήσεις γίνονται αυτόματα.**
- **Σχέση μάθησης – μνήμης: η μάθηση και η μνήμη είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες και έτσι οι διαφορετικές μορφές μάθησης αντικατοπτρίζουν διαφορετικά είδη μνήμης**



Η περίπτωση της εξοικείωσης

- Ένα είδος μάθησης: Μία γενική διαδικασία κατά την οποία μία επαναλαμβανόμενη ή παρατεταμένη έκθεση σε ένα ερέθισμα έχει ως αποτέλεσμα τη σταδιακή μείωση της απόκρισης
 - Αν έχετε μείνει κοντά σε γραμμές τρένου, ή σε μεγάλο αυτοκινητόδρομο, οι δυνατοί θόρυβοι θα σας ενοχλούσαν το πρώτο διάστημα. Η ενόχληση αυτή μετά από λίγο καιρό χάνεται και οι θόρυβοι πλέον αγνοούνται.
- Απλό είδος μάθησης: Μία εμπειρία οδηγεί σε μεταβολή της αρχικής κατάστασης η οποία όμως δεν είναι μόνιμη. Στις περισσότερες περιπτώσεις εξοικείωσης ένα άτομο θα επιδείξει την αρχική αντίδραση αν έχει παρέλθει ικανό χρονικό διάστημα.
 - Αν χρειαστεί να λείψετε για κάποιο διάστημα από το σπίτι σας που είναι κοντά στις γραμμές του τρένου, μετά την επιστροφή σας σε αυτό οι δυνατοί θόρυβοι θα σας ενοχλούν και πάλι.



Μάθηση και Συμπεριφορισμός

- **1930-1950: Επικράτηση συμπεριφορισμού – Το κυρίαρχο ρεύμα στην Ψυχολογία για αυτή την περίοδο με ερευνητικό ενδιαφέρον αποκλειστικά προσανατολισμένο στη μέτρηση της παρατηρήσιμης συμπεριφοράς, ενώ αγνοείται και απορρίπτεται η νοητική δραστηριότητα.**
- **Διατύπωση συμπεριφοριστικών θεωριών μάθησης: Οι περισσότεροι συμπεριφοριστές υποστήριζαν ότι η μόνιμη μεταβολή στην συμπεριφορά που ήταν αποτέλεσμα της μάθησης θα μπορούσε να προκύψει το ίδιο καλά σχεδόν σε κάθε οργανισμό: ποντίκια, σκυλιά, περιστέρια, ή ανθρώπους. Από αυτή την οπτική οι συμπεριφοριστές αντιμετώπιζαν τη μάθηση ως μία καθαρά συμπεριφορική και αμιγώς παρατηρήσιμη διαδικασία η οποία δε συνεπάγεται καμία νοητική δραστηριότητα.**
 - **Ερμηνείες της μάθησης που δίνουν έμφαση σε παρατηρήσιμες αλλαγές στη συμπεριφορά**
 - **Αγνόηση της νοητικής δραστηριότητας ως παράγοντας στη διαδικασία της μάθησης**
- **Θεωρητικοί συμπεριφοριστικής μάθησης : εστιάζουν στους τρόπους με τους οποίους ευχάριστα ή δυσάρεστα επακόλουθα μιας συμπεριφοράς επιφέρουν μεταβολή της συμπεριφοράς των.**
 - **Υπερβολή στο πεδίο εφαρμογής της θεωρίας τους – κοινή διαδικασία για όλα τα έμβια όντα**



Συμπεριφοριστικές Θεωρίες Μάθησης

- **«Η μάθηση και η απόκτηση γνώσεων είναι αποτέλεσμα της σχέσης και της εξάρτησης ανάμεσα στα ερεθίσματα (E) που δέχεται το άτομο από το περιβάλλον του και στις αντιδράσεις (A) που το άτομο εκδηλώνει όταν δέχεται τα ερεθίσματα αυτά.»**



- **Η μάθηση είναι αποτέλεσμα όχι της επεξεργασίας των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων στο νοητικό σύστημα το οποίο δεν υπόκειται σε μελέτη, αλλά της δημιουργίας μίας σχέσης ή εξάρτησης μεταξύ των ερεθισμάτων που προσλαμβάνονται και των αντιδράσεων που εκδηλώνονται. Η Ψυχολογία πρέπει να ασχοληθεί αποκλειστικά με την μελέτη της παρατηρήσιμης συμπεριφοράς.**



Ivan Pavlov (1849-1936)

- **Αρχικά μελετούσε μία μορφή συμπεριφοράς που ονομάζεται αντανακλαστική (σιελόρροια όταν η τροφή φτάνει στο στόμα) και στη συνέχεια παρατήρησε ότι αυτή η αντανακλαστική συμπεριφορά μπορεί να τροποποιηθεί με τη μάθηση.**
- **Στα πειράματά του απέδειξε ότι τα σκυλιά έμαθαν να εκκρίνουν σίλεο ύστερα από ένα ουδέτερο ερέθισμα όπως ένα κουδούνι αφού το ερέθισμα είχε συνδεθεί μετά από αρκετές επαναλήψεις με ένα άλλο ερέθισμα το οποίο εκ φύσεως προκαλεί σιελόρροια όπως το φαγητό.**



Κλασική εξαρτημένη μάθηση

- **Αυτό το είδος μάθησης το ονόμασε κλασική εξαρτημένη μάθηση**
 - **Είναι η διαδικασία επανειλημμένης σύνδεσης ενός προηγουμένως ουδέτερου ερεθίσματος (κουδούνι) με ένα ανεξάρτητο ερέθισμα (φαγητό) ώστε να προκληθεί μια εξαρτημένη αντίδραση (έκκριση σιέλου)**
- **Τέσσερα βασικά στοιχεία κλασικής εξαρτημένης μάθησης:**
 1. **Ανεξάρτητο ερέθισμα**
 2. **Ανεξάρτητη αντίδραση**
 3. **Εξαρτημένο ερέθισμα**
 4. **Εξαρτημένη αντίδραση**




Βασικά στοιχεία κλασικής εξαρτημένης μάθησης

- Όταν έβαζαν κρέας κοντά στο στόμα σκύλου ο σκύλος άρχιζε να εκκρίνει σάλιο. Επειδή το κρέας προκαλούσε αντίδραση χωρίς εκπαίδευση η τροφή είναι ανεξάρτητο ερέθισμα. Επειδή η έκκριση σιέλου συνέβαινε αυτόματα χωρίς εκπαίδευση η αντίδραση αναφέρεται ως ανεξάρτητη αντίδραση. Άλλα ερεθίσματα όπως ένα κουδούνι δεν προκαλούν έκκριση σιέλου. Επειδή δεν έχουν καμία επίδραση στην υπό μελέτη αντίδραση ονομάζονται ουδέτερα ερεθίσματα. Τα πειράματα έδειξαν ότι όταν ένα προηγούμενως ουδέτερο ερέθισμα συνδυαστεί με ένα ανεξάρτητο ερέθισμα το ουδέτερο ερέθισμα γίνεται εξαρτημένο ερέθισμα και αποκτά την ικανότητα να υποκινεί μία αντίδραση παρόμοια με εκείνη που προκαλεί το ανεξάρτητο ερέθισμα. Αφού παρουσιαστούν μαζί το κουδούνισμα και η τροφή ο ήχος του κουδουνιού από μόνος του προκαλεί έκκριση σιέλου, που αναφέρεται πλέον ως εξαρτημένη αντίδραση.



Φάσεις κλασικής εξαρτημένης μάθησης

- Φάση I: Πριν γίνει η εξάρτηση

Ανεξάρτητο Ερέθισμα:  Ανεξάρτητη αντίδραση:
Τροφή Έκκριση σιέλου

Ουδέτερο Ερέθισμα: Ήχος  Καμία αντίδραση

- Φάση II: Η διαδικασία της εξάρτησης

Ουδέτερο ερέθισμα προηγείται  Ανεξάρτητη αντίδραση
από ανεξάρτητο ερέθισμα

- Φάση III: Μετά την ολοκλήρωση της εξάρτησης

Εξαρτημένο ερέθισμα  Εξαρτημένη αντίδραση:
Έκκριση σιέλου



Βασικές αρχές της κλασικής εξαρτημένης μάθησης

- *Πρόσκτηση*
- *Δεύτερης τάξης εξαρτημένη μάθηση*
- *Απόσβεση-εξάλειψη*
- *Αυθόρμητη ανάκαμψη*
- *Γενίκευση*
- *Διαφοροποίηση*



John Watson (1878-1958)

- *Επηρεασμένος από τα ευρήματα του Ρανιον υποστήριξε ότι ήταν δυνατόν να αναπτύξει με τους συνεργάτες του γενικές εξηγήσεις σχεδόν για οποιαδήποτε συμπεριφορά, οποιουδήποτε οργανισμού με βάση της αρχής της κλασικής εξαρτημένης μάθησης*
 - *Ακόμη και μια περίπλοκη αντίδραση μπορεί να γίνει αντικείμενο εξάρτησης*
 - *Καθολικότητα των αρχών της κλασικής εξαρτημένης μάθησης, δεδομένου ότι θεωρούσε ότι μπορούν να εφαρμοστούν και στον άνθρωπο*



Εξαρτημένες συγκινησιακές αντιδράσεις

- **Απώτερος στόχος του Watson ήταν να δείξει ότι οι συγκινησιακές αντιδράσεις, όπως ο φόβος και η αγωνία, μπορούν να παραχθούν μέσω κλασικής εξαρτημένης μάθησης και άρα δεν είναι αποτέλεσμα βαθύτερων ασυνείδητων διαδικασιών ή εμπειριών των πρώιμων σταδίων της ζωής του ανθρώπου**
- **Με συμμετέχοντα στην έρευνα των 9 μηνών Albert ο συνέδεσε ένα προηγουμένως ουδέτερο ερέθισμα (λευκό ποντικάκι) με ένα ανεξάρτητο ερέθισμα που προκαλούσε φόβο στο μωρό (εκκοφαντικός θόρυβος) ώστε να προκληθεί μια εξαρτημένη αντίδραση (φόβος). Μετά από αρκετές επαναλήψεις ο Albert φοβόταν οποιοδήποτε μικρό λευκό χνουδωτό αντικείμενο τον πλησίαζε.**



Συνοπτική Θέση του Watson

- **«Δώστε μου μία ντουζίνα υγιή καλοαναπτυγμένα βρέφη, και το δικό μου εξειδικευμένο περιβάλλον για να τα αναθρέψω, και σας εγγυώμαι να διαλέξω οποιοδήποτε τυχαία, και να το εκπαιδεύσω να γίνει ειδικός σε ό,τι επιλέξω –γιατρός, δικηγόρος, καλλιτέχνης, έμπορος και, ναι, ακόμα και επέτης και κλέφτης, ανεξάρτητα από τα ταλέντα, την έφεση, τις τάσεις, τις ικανότητες, τις κλίσεις ή τη φυλή των προγόνων του.» (Watson, 1930, σ. 104)**
- **«Προχωράω πέρα από τα γεγονότα και το παραδέχομαι, αλλά το ίδιο έχουν κάνει και οι υποστηρικτές της αντίθετης άποψης και το κάνουν συνεχώς εδώ και χιλιάδες χρόνια.» (Watson, 1930, σ. 104)**



Βαθύτερη κατανόηση της κλασικής εξαρτημένης μάθησης

- **Νευρικά στοιχεία**
 - *Εμπλοκή του αμυγδαλοειδούς πυρήνα στην βίωση συναισθημάτων*
- **Γνωστικά στοιχεία**
 - *Γνωστικά συστατικά εμπλέκονται στην κλασική εξαρτημένη μάθηση – Δημιουργία προσδοκίας*
- **Εξελικτικά στοιχεία**
 - *Βιολογική ετοιμότητα: η προδιάθεση να μαθαίνουμε συγκεκριμένα είδη συσχετισμών έναντι άλλων*



Edward L. Thorndike (1874-1949)

- **Οι συμπεριφορές που μελέτησε η κλασική εξαρτημένη μάθηση δεν συμβαίνουν με τη θέληση του οργανισμού (ο σκύλος δεν είχε ηθελημένα σιελόρροια, ο Albert δε φοβόταν με τη θέλησή του).**
- **Το μεγαλύτερο μέρος του ρεπερτορίου συμπεριφορών που εκδηλώνουμε, προκύπτουν ηθελημένα ώστε να μεταβάλλουμε το περιβάλλον γύρω μας.**
- **Οι συμπεριφορές αυτές είναι συντελεστικές: εκδηλώσεις του οργανισμού που συντελούν στην επίλυση ενός προβλήματος**
- **Η μελέτη της κλασικής εξαρτημένη μάθησης είναι η μελέτη της μάθησης συμπεριφορών οι οποίες είναι αντιδραστικές ενώ η μελέτη της συντελεστικής εξαρτημένης μάθησης είναι η μελέτη της μάθησης συμπεριφορών που είναι ενεργητικές και των οποίων οι επιπτώσεις καθορίζουν κατά πόσο θα επαναληφθούν στο μέλλον.**



Συντελεστική εξαρτημένη μάθηση

- *Ο Thorndike προχώρησε πέρα από τον Ρανιον δείχνοντας ότι ερεθίσματα που εμφανίζονται μετά από μία συμπεριφορά είχαν επίδραση σε μετέπειτα συμπεριφορές.*
- *Η χρήση ευχάριστων ή δυσάρεστων επακόλουθων για να επιτευχθεί αλλαγή της συμπεριφοράς αναφέρεται συχνά με τον όρο συντελεστική εξαρτημένη μάθηση*
 - *Η συντελεστική συμπεριφορά μπορεί να τροποποιηθεί με τη μάθηση;*
- *Ένας οργανισμός μαθαίνει μία συμπεριφορά μέσα από πολλές άλλες όταν η συμπεριφορά αυτή ακολουθείται από μία αμοιβή, π.χ. Την παροχή τροφής.*
- *Μάθηση μέσω δοκιμής και λάθους: μαθαίνουμε μία συμπεριφορά μέσα από πολλές άλλες (όταν αυτή η συμπεριφορά ακολουθείται από μία αμοιβή).*



Νόμος του αποτελέσματος

- *Ο Thorndike ονόμασε τη σχέση ανάμεσα στη συμπεριφορά και στις συνέπειές της «νόμο του αποτελέσματος».*
- *Οι συμπεριφορές που παράγουν θετικά αποτελέσματα τείνουν να επαναλαμβάνονται ενώ οι συμπεριφορές που δεν παράγουν θετικά αποτελέσματα σταματούν να επαναλαμβάνονται.*
- *Ζώα και άνθρωποι μαθαίνουν να διαχωρίζουν την ορθή από την εσφαλμένη συμπεριφορά*
 - *Π.χ. Γάτες κλεισμένες μέσα σε κουτί. Αν η συμπεριφορά ήταν ορθή η γάτα ανταμειβόταν με φαγητό. Αν η συμπεριφορά ήταν εσφαλμένη τότε η γάτα παρέμενε στο κλουβί μέχρι να εκτελεστεί η ορθή συμπεριφορά.*



Burrhus Skinner (1904-1990)

- *Επινόησε αυστηρά εργαστηριακές μεθόδους για τη μελέτη της συμπεριφοράς και εφηύρε εργαστηριακές συσκευές για την παρατήρησή της*
- *Κατά τη διάρκεια της συντελεστικής εξάρτησης του Thorndike ένας οργανισμός μαθαίνει μια νέα αντίδραση λειτουργώντας στο περιβάλλον του. Θέλοντας να τονίσει αυτό το στοιχείο την ονόμασε λειτουργική.*
- *Λειτουργική συμπεριφορά: συμπεριφορά που μαθαίνει ένας οργανισμός και έχει κάποιο αντίκτυπο στο περιβάλλον*



Λειτουργική εξαρτημένη μάθηση

- **«Οι περισσότεροι οργανισμοί δεν συμπεριφέρονται όπως ένας σκύλος με χαλινάρι περιμένοντας παθητικά να λάβουν το φαγητό τους άσχετα με τις περιστάσεις. Αντίθετα οι περισσότεροι οργανισμοί είναι σαν τις γάτες στο κουτί του Thorndike που αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται προκειμένου να αποκτήσουν ανταμοιβές.»**
- **Οι ενεργητικές συμπεριφορές λειτουργούν στο περιβάλλον με κάποιο τρόπο και το περιβάλλον ανταποκρίνεται με γεγονότα τα οποία ενδυναμώνουν τις συμπεριφορές αυτές, τις ενισχύουν.**
- **Ενίσχυση και τιμωρία – Σημαντικές έννοιες στη θεωρία του Skinner**



Ενίσχυση

- **Ενισχυτής:** Ένα ευχάριστο επακόλουθο που διατηρεί ή αυξάνει την συχνότητα εκδήλωσης μίας συμπεριφοράς.
 - Η αποτελεσματικότητα του ενισχυτή πρέπει να αποδειχθεί στην πράξη. Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι αυτό που εμείς θεωρούμε ενίσχυση κρίνεται με θετικό τρόπο και από αυτόν που τη λαμβάνει.
- **Εσωτερικοί Ενισχυτές:** συμπεριφορές στις οποίες επιδίδεται με ευχαρίστηση ένα άτομο για αυτή καθαυτή την απόλαυση που του προσφέρουν χωρίς καμία άλλη αμοιβή.
- **Εξωτερικοί Ενισχυτές:** έπαινοι και αμοιβές που παρέχονται για να κινητοποιήσουν τους ανθρώπους να επιδοθούν σε μία συμπεριφορά με την οποία ίσως να μην ασχολούνταν διαφορετικά.



Τιμωρίες

- **Δυσάρεστα επακόλουθα που χρησιμοποιούνται για την αποδυνάμωση μιας συμπεριφοράς.**
- **Η αποτελεσματικότητα της τιμωρίας πρέπει να αποδειχθεί στην πράξη. Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι αυτό που εμείς θεωρούμε τιμωρία κρίνεται με αρνητικό τρόπο και από αυτόν που τη λαμβάνει.**
- **Οι επιδράσεις της τιμωρίας δεν είναι τόσο διαφωτιστικές όσο τα αποτελέσματα της ενίσχυσης.**
- **Η τιμωρία λέει «σταμάτα αυτή τη συμπεριφορά» αλλά δεν υποδεικνύει ποια συμπεριφορά είναι αποδεκτή. Συνεπώς η συμπεριφορά που θα υιοθετηθεί μετά μπορεί να είναι χειρότερη.**

– **Οπότε..... ;**



Χρήση τιμωρίας (;)

- **Προτείνεται η αποφυγή της τιμωρίας ως μέσο για την αποδυνάμωση μίας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Αν όμως καταφύγουμε σε αυτή θα πρέπει να τη χρησιμοποιήσουμε με σύνεση:**
 - **Η τιμωρία πρέπει να παρέχεται άμεσα, μετά την εμφάνιση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, ώστε να γίνει η σύνδεση ανάμεσά τους**
 - **Η τιμωρία πρέπει να είναι συστηματική και κάθε φορά που εμφανίζεται η ανεπιθύμητη συμπεριφορά να τιμωρείται**
 - **Όταν χρησιμοποιείται μία απόκριση εναλλακτική της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς θα πρέπει να ενισχύεται άμεσα και συστηματικά**



Είδη ενίσχυσης και τιμωρίας

Τύπος	Ορισμός	Αποτέλεσμα
Θετική ενίσχυση	Ευχάριστο ερέθισμα που ακολουθεί επιθυμητή συμπεριφορά (υψηλός βαθμός για καλή επίδοση σε εξετάσεις)	Αυξάνει την πιθανότητα της επιθυμητής συμπεριφοράς
Αρνητική ενίσχυση	Απομάκρυνση ενός δυσάρεστου ερεθίσματος μετά την εμφάνιση της επιθυμητής συμπεριφοράς (απαλλαγή από πλύσιμο πιάτων)	Αυξάνει την πιθανότητα της επιθυμητής συμπεριφοράς
Θετική τιμωρία	Δυσάρεστο ερέθισμα μετά την εμφάνιση μίας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς (χαμηλός βαθμός για κακή απόδοση σε εξετάσεις)	Μειώνει την πιθανότητα της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς
Αρνητική τιμωρία	Απομάκρυνση ενός ευχάριστου ερεθίσματος μετά την εμφάνιση μιας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς (απαγόρευση συμμετοχής σε εκδρομη)	Μειώνει την πιθανότητα της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς



Πρωτεύουσα & Δευτερεύουσα Ενίσχυση & Τιμωρία

<i>Τύπος</i>	<i>Ορισμός</i>
<i>Πρωτεύουσα ενίσχυση</i>	<i>Αποκτούν αξία λόγω της ικανοποίησης βασικών ανθρώπινων αναγκών</i>
<i>Πρωτεύουσα τιμωρία</i>	
<i>Δευτερεύουσα ενίσχυση</i>	<i>Αποκτούν αξία λόγω της σύνδεσής τους με τους πρωτεύοντες ενισχυτές και τιμωρούς</i>
<i>Δευτερεύουσα τιμωρία</i>	



Βασικές αρχές Λειτουργικής εξαρτημένης μάθησης

- *Σημασία πλαισίου*
- *Διαφοροποίηση*
- *Γενίκευση*
- *Απόσβεση*



Προγράμματα ενίσχυσης

Πρόγραμμα	Ορισμός	Μοτίβα αντιδράσεων	
		Κατά την ενίσχυση	Κατά την απόσβεση
Σταθερού λόγου (σταθερής αναλογίας)	Για την ενίσχυση απαιτείται σταθερός αριθμός συμπεριφορών	Σταθερός αριθμός αντιδράσεων. Παύση μετά την ενίσχυση.	Ταχεία πτώση στο ρυθμό των αντιδράσεων αφού περάσει ο απαιτούμενος αριθμός αντιδράσεων χωρίς ενίσχυση.
Μεταβλητού λόγου (μεταβλητής αναλογίας)	Για την ενίσχυση απαιτείται μεταβλητός αριθμός συμπεριφορών	Σταθερός, υψηλός ρυθμός αντιδράσεων.	Ο ρυθμός των αντιδράσεων παραμένει υψηλός και στη συνέχεια εμφανίζει σημαντική πτώση.
Σταθερού διαστήματος	Πριν γίνει διαθέσιμη η ενίσχυση παρέρχεται σταθερό χρονικό διάστημα.	Ακανόνιστος ρυθμός με ραγδαία επιτάχυνση στο τέλος κάθε διαστήματος.	Ταχεία πτώση στο ρυθμό των αντιδράσεων αφού περάσει το διάστημα χωρίς καμία ενίσχυση.
Μεταβλητού διαστήματος	Πριν γίνει διαθέσιμη η ενίσχυση παρέρχεται μεταβλητό διάστημα.	Σταθερός, υψηλός ρυθμός αντιδράσεων.	Αργή μείωση του ρυθμού των αντιδράσεων.



Βαθύτερη κατανόηση της λειτουργικής εξαρτημένης μάθησης

- *Νευρικά στοιχεία*
 - *Βασικά γάγγλια, δεσμίδα μέσου προεγκεφάλου, υποθάλαμος*
- *Γνωστικά στοιχεία*
 - *Λανθάνουσα μάθηση*
 - *Γνωστικοί χάρτες*
- *Εξελικτικά στοιχεία*



Πλεονεκτήματα συμπεριφοριστικών θεωριών μάθησης

- Βασικές αρχές συμπεριφοριστικών θεωριών είναι πολύ καλά τεκμηριωμένες**
- Αρχές συμπεριφοριστικών θεωριών είναι χρήσιμες για την ερμηνεία μεγάλου μέρους της ανθρώπινης συμπεριφοράς και για την αλλαγή της**



Περιορισμοί συμπεριφοριστικών θεωριών μάθησης

- Εστιάζει στην παρατηρήσιμη συμπεριφορά
- Αγνοεί βιολογικές προδιαθέσεις για μάθηση
- Αντιμετωπίζει τα συμπτώματα όχι τα αίτια
- Διαδικασίες μάθησης όπως σχηματισμός εννοιών, επίλυση προβλημάτων, σκέψη δεν μπορούν να παρατηρηθούν άμεσα και δεν έχουν μελετηθεί από συμπεριφοριστικές θεωρίες



Εφαρμογές

- *Ανατροφή παιδιών*
- *Χρονική σχέση απόκρισης-ενίσχυσης*
- *Εξαρτημένος ενισχυτής*
- *Γενίκευση και διάκριση*
- *Διαφυγή και αποφυγή*



Η συμπεριφοριστική θεωρία στην εκπαίδευση

- *Εκπαίδευση των ζώων*
 - *Ζώα σε τσίρκα υπό το καθεστώς πείνας*
- *Θεραπεία αποκλίνουσας συμπεριφοράς*
- *Εκπαίδευση μαθητών στο σχολικό περιβάλλον*



Η συμπεριφοριστική θεωρία στο σχολείο

- Συγκεκριμένη διδασκαλία
- Έμφαση στην εξάσκηση (δοκιμή – λάθος)
- Ενίσχυση της συμπεριφοράς (βαθμοί ως αμοιβή)
- Αξιολόγηση της ίδιας της πληροφορίας που παρέχεται στο μάθημα και όχι της παραγωγικής σκέψης
- Ατομική μάθηση και όχι συνεργατική
- Υπάρχουν πάντα σωστές απαντήσεις αν ακολουθηθούν οι σωστές διαδικασίες



Σχετική Βιβλιογραφία

- **Atkinson, L.R., Atkinson, C.R., Smith, E.E., Bem, J.D., & Nolen-Hoeksema, S. (2003). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία του Hilgard, Τόμος Α*, (Επιμ. Γ. Βορριά, Μπ. Ντάβου, & Ζ. Παπαληγούρα), Εκδόσεις Παπαζήση.**
- **Βοσνιάδου, Σ. (2005). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία, Τόμος Α*, Εκδόσεις Gutenberg.**
- **Bransford, J.D. (1979). *Human cognition: Learning, understanding, and remembering*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co.**
- **Eysenck, M. W. (2010). *Cognitive Psychology*. New York: Taylor & Francis, Psychology Press.**
- **Hayes, N. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία, Τόμος Α* (Επιμ. Α. Κωσταρίδου-Ευκλείδη), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.**
- **Schacter, D. L., Gilbert, D. T., & Wegner, D. M., (2012). *Ψυχολογία*, (Επιμ. Σ. Βοσνιάδου), Εκδόσεις Gutenberg.**

Τέλος Ενότητας



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ειρήνη Σκοπελίτη, «Εισαγωγή στην Ψυχολογία».
Ενότητα 7: Μάθηση & Συμπεριφορισμός. Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1524/>



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο*
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο*
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο*

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.